

Cap a la llibertat

"Paradoxalment, la llibertat assoleix la plenitud quan tria servir", es diu en aquest text sobre la llibertat a la vida del cristià, una llibertat que madura en l'amor a Déu.

11/08/2013

“No hi ha res més bo que reconèixer-se esclaus de Déu per Amor. Perquè en aquest moment perdem la situació d’esclaus, per a convertir-nos en amics, en fills. I es aquí on es manifesta la diferència: afrontem les honestes

ocupacions del món amb la mateixa passió, amb el mateix afany que els altres, però amb la pau en el fons de l'ànima; amb alegria i serenitat, també en les contradiccions: perquè no dipositem la confiança en allò que passa, sinó en allò que roman per sempre, no som fills de l'esclava, sinó de la lliure

(Ga 4, 31) [1].

Paradoxalment, la llibertat assoleix la plenitud quan tria servir. Per contra, la pretensió d'una llibertat absoluta, independitzada de Déu i dels altres, sense res que la limiti, desemboca en un jo postrat davant els diners, el poder, l'èxit o altres ídols, més o menys brillants, però caducs i sense valor.

«La llibertat d'un ésser humà és la llibertat d'un ésser limitat i, per tant, ella mateixa és limitada. Només podem posseir-la com llibertat

compartida, en la comunió de les llibertats: la llibertat només pot desenvolupar-se si vivim, com cal, uns amb altres i uns per als altres »[2].

Necessitem els altres, no només per allò que rebem d'ells, sinó també perquè som creats per donar. No hi ha creixement personal amb independència de les necessitats dels qui ens envolten: el marit es realitza servint la dona i els fills, i el mateix passa amb l'esposa; l'advocat exerceix la professió per servir el client i al bé comú dels ciutadans; el malalt es posa en mans del metge i aquest s'ha d'acomodar al pacient; *¿qui és més important, el qui seu a taula o el qui serveix? ¿No ho és el qui seu a taula? Doncs jo, enmig de vosaltres, sóc com el qui serveix .* [3]

El servei que Crist demana als deixebles no consisteix només a donar quelcom, sinó en donar-se un

mateix, en posar la llibertat radicalment en joc. Com ha escrit el papa Benet XVI en la seva primera carta encíclica: «L'íntima participació personal en les necessitats i en els sofriments de l'altre es converteix així en un donar-me a mi mateix: perquè el do no humiliï l'altre, no solament he de donar-li una mica meu, sinó a mi mateix; he de ser part del do com a persona» [4].

Donar-me per complet, lliurar-me del tot, és senzillament lliurar la meua llibertat: lliurar-la per amor. Lliurant la llibertat per amor ens fem més capaços d'amor i de lliurament i, per tant, més lliures, aquest és el joc de la donació personal: donar sense perdre; més encara: guanyar donant.

Quan la llibertat es diposita sencera en Déu, sense més garanties que cercar i fer la seva voluntat, el guany és la identificació amb Crist, i la llibertat es recupera a un nivell més

profund: com a íntima llibertat filial que cap circumstància ni cap poder poden sotmetre. *Per ell m'he avingut a perdre-ho tot i a considerar-ho escòria, a canvi de guanyar-lo a ell* [5].

Cercar Crist

«A cada home se li confia la tasca de ser artífex de la pròpia vida» [6]

Cadascun pot fer de la seva vida una obra mestra de amor, amb encerts, errors, debilitats: no passa res.

L'important és no perdre de vista el far, el sentit, Aquell en qui s'alegra el cor [7], l'únic que pot omplir la capacitat d'estimar, a qui radicalment volem orientar la llibertat.

Les eleccions particulars -emprendre i desenvolupar una professió, establir un horari, adquirir qualsevol compromís, gran o petit- apunten, en darrer terme, a un bé estimat en si mateix, no en funció d'un altre.

Aquest bé que estimem de manera absoluta ens caracteritza més que qualsevol altra cosa.

Aquest fi dóna sentit últim a les petites accions de cada dia, guia el capteniment concret, és el criteri que indica, en el dubte, allò que convé o no convé fer.

En definitiva, com diu sant Tomàs comentant sant Agustí, només hi ha dos béns que poden presentar-se al home com absoluts i, per tant, guiar la resta de les accions: la glòria de Déu o la pròpia estima. «Com en l'amor a Déu, el mateix Déu és l'últim vers el qual s'ordenen totes les coses que s'estimen rectament, així en l'amor de la pròpia excel·lència es troba un altre últim fi al qual s'ordenen també totes les coses; ja que qui cerca aprofundir en les riqueses, en ciència, o en els honors, o qualssevol altres béns, per tot això busca la seva pròpia excel·lència »[8].

Només Déu pot donar autèntica unitat de sentit als nostres afanys i quefers: «ens has fet per a tu i el nostre cor està inquiet fins que no descansi en tu» [9] Aquesta frase de sant Agustí mostra l'origen i la fi de la llibertat creada, que és al mateix temps do i tasca. Déu ens ha donat la llibertat per a assolir la plenitud, i la plenitud és el resultat d'escollir l'Amor de Déu, cercant-ne la voluntat en les grans decisions i en el petit de cada dia.

Un dels llocs on l'Evangelí mostra l'orientació de l'existència com a fruit de les eleccions personals és l'episodi del jove ric. La inquietud del cor d'aquest home l'empeny a cercar el camí de la felicitat autèntica.

No volent conformar-se amb menys, va a qui té les respostes definitives, a Jesús: *Mestre bo, què haig de fer per a posseir la vida eterna?* [10] La resposta del Senyor no és menys

radical que la pregunta. Primer assenyala els camins incompatibles amb el que busca: *no cometis adulteri, no robis, no acusis ningú falsament ...* [11]

Després li indica la direcció que porta a la pau i l'alegria veritables: *si vols ser perfecte, vés, ven tot el que tens i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel. Després vine i segueix-me.* [12].

Aquestes paraules relativitzen la importància de tot allò que fins llavors centrava l'interès del jove. La llibertat ensopega amb una alternativa no prevista, una crida a eixamplar l'horitzó de la seva vida.

No és que visqués malament, al contrari, tenia un prestigi social i moral que segurament proporcionava satisfacció als seus pares i educadors. Però això li semblava insuficient, aspirava a més ..., i per això s'adreçà al Mestre. No

obstant això, davant el nou panorama que Jesús li obre, calla; sap que el Mestre bo té raó, més encara després d'escoltar les misterioses paraules que revelen d'alguna manera la seva divinitat: Per què em dius bo?, Ningú és bo sinó un de sol, Déu.

Malgrat tot, no compleix les característiques per posar-se a disposició del Senyor. La prudència humana, la por a perdre quelcom valuós i potser l'afany de seguretat, el porten a conformar-se amb allò que ja té, amb l'esperança vana que, sense aspirar a tant com Jesús li proposa, sense arriscar la seva posició, la seva fama, els seus diners i en definitiva el seu propi jo, potser podrà estar bé.

Quan es busca fer el bé amb poc amor, difícilment es troba el camí. En paraules de sant Joan de la Creu, «qui a Déu cerca volent continuar amb els

seus gustos, el busca de nit i, de nit, no el trobarà» [13], aleshores la raó es complica ***en raons i excuses fàcils*** [14] i el bé deixa de fer-se o es retarda.

Si l'amor és molt feble, la lluita es fa maldestra, embullada per l'embolic de molts petits lligams, indecisa: quan les raons d'amor no són suficients per fer el que Déu vol, es cerquen altres desraons per no fer-ho.

El cor del jove no va quedar satisfet: a ningú satisfà una resposta a mitges, cap cor humà es conforma amb mitjanies, per això *se n'anà tot trist* [15].

Tornar a Crist

Perseverar en l'amor no consisteix en una lluita tensa per no fallar mai. D'ordinari cap veler arriba a port en línia recta, sinó que mira d'aprofitar els vents que troba i corregeix

constantment les desviacions que detecten els instruments de navegació.

L'important és saber on es vol arribar i romandre vigilants. Cal tornar a lliurar la llibertat moltes vegades, sobretot si ens adonem que hem començat a servir altres senyors [16].

Per no perdre'ns, hem d'examinar l'actuació concreta a la llum de la vocació; aquesta és com el far diví que orienta la llibertat. ***És indispensable per això, estar disposats a recomençar, a retrobar —en les noves situacions de la nostra vida— la llum, l'impuls de la primera conversió. I aquesta és la raó per la qual hem de preparar—nos amb un examen profund, demanant ajut al Senyor, per tal que puguem conèixer—lo millor i conèixer—nos millor a nosaltres mateixos. No hi ha cap***

més camí, si ens hem de convertir, altra vegada. [17].

La manca d'alegria és un d'aquests indicadors que permeten descobrir quan la voluntat està perdent l'orientació a Déu. Amb la llum de l'Esperit Sant podrem veure on està posat el cor, per rectificar tot allò que calgui.

La paràbola del fill pròdig és la guia autèntica en l'itinerari vers la conversió. El punt de partida és el moment en què el fill adverteix la seva indigència material, i sobretot espiritual -la manca d'alegria-; hi pren consciència d'haver abusat de la llibertat filial.

Comença llavors a examinar la seva situació amb objectivitat. Mira dins de si, *in se autem reversus* [18], sense por a reconèixer la dura veritat dels fets. El panorama és de gana, solitud, tristesa, manca d'afecte ... Com he arribat a aquesta situació?, es

demana. Podria haver donat la culpa a la mala fortuna o al període de carestia que travessava la regió. Tanmateix, s'atreveix a assumir les seves decisions anteriors sense esquivar-ne la responsabilitat.

Ha estat ell mateix, lliurement, qui ha canviat la fidelitat al pare pel miratge d'una felicitat irreal. Va ser madurant en ell la idea que els béns que li corresponien, en aquest cas l'herència paterna, tindrien la capacitat de saciar les ànsies de benestar, de realització personal. La voluntat s'havia anat replegant cap al seu petit tresor: les seves ambicions, la seva diversió, el seu temps, la seva sensualitat, la seva mandra.

Va ser la viva percepció de la seva penúria que el va fer reaccionar i adonar-se del poc que valia per si sol, de les cruels servituds a què s'havia vist abocat sense el pare: *quants jornalers del meu pare tenen pa de*

sobres i jo aquí m'estic morint de fam!
[19]

La casa del Pare: l'Església santa de Déu, aquesta petita part de l'Església que és l'Obra ... Ha perdut la por a dir les coses pel seu nom, i el contacte amb la veritat sobre si mateix l'encamina cap a la llibertat: *la veritat us farà lliures* [20] Davant la realitat de les coses pren cos la nostàlgia de l'amor del Pare, és el viatge de retorn a la llar.

A la llar s'ha de tornar i retornar moltes vegades a la vida perquè és el lloc del retrobament amb nosaltres mateixos, on redescobrim allò que som: fills de Déu. La casa és també la consciència, sagrari íntim de la persona. I el fill pròdig, que amb tanta determinació havia exigit els seus drets, a la vista de la nua veritat sobre si mateix, renuncia ara a tot dret. *Aniré a trobar el meu pare i li diré: Pare, he pecat contra el cel i*

contra tu. Ja no mereixo que em diguin fill teu; tracta'm com un dels teus jornalers." I se n'anà a trobar el seu pare. [21].

En la tornada ja està incoada l'alegria de la conversió. El penediment ha obert la porta a l'esperança i, en la decisió de tornar, la llibertat ha recuperat la disposició cap a l'amor. Però a més, la trobada amb el pare supera les millors expectatives.

El pobre cor humà, humiliat per les seves faltes, es veurà desbordat per la infinita misericòrdia de l'Amor: *Encara era lluny, que el seu pare el veié i es commogué, corregué a tirar-se-li al coll i el besà . [22]*

La llibertat madura en l'amor a Déu, la llibertat filial no es comptabilitza en un balanç d'encerts i errors; els errors esdevenen encerts, ocasions d'estimar més, quan sabem rectificar i demanar perdó, amb plena confiança en la misericòrdia de Déu.

Aprenquem a recomençar de la mà del nostre Pare: *haureu observat en el vostre examen —a mi em passa el mateix: perdoneu—me que faci aquestes referències a la meva persona, però, mentre us parlo, estic rumiant amb el Senyor sobre les necessitats de la meva ànima —, que patiu repetidament petits contratemps, i a vegades en el vostre cap us sembla que són descomunals, perquè revelen una falta d'amor evident, una manca de donació d'un mateix, d'esperit de sacrifici, de delicadesa. Fomenteu les ànsies de reparació, amb una contrició sincera, però no em perdeu la pau [23].*

No em perdeu la pau: aquest commovedor prec patern va unit a una crida a la contrició, que és el més important de l'examen de consciència. Sant Josepmaria obria l'ànima per donar-nos l'aliment de la seva experiència de tracte amb Déu.

Ara la benaurança és la seva experiència, i la seva participació en la paternitat de Déu és més intensa. Acudim a la seva intercessió per aconseguir una contrició serena i filial; perquè ens ensenyi a fer un examen contrit, que no treu la pau sinó que la dóna. Cada acte de contrició és un recomençar. Quina pau confereix saber que, mentre hi ha vida, no hi ha fracassos definitius!

Viure en Crist

Sant Joan descriu en l'Apocalipsi una multitud incomputable davant el tron i davant l'Anyell, vestits de blanc i amb palmons a les mans [24]. El palmó és símbol de l'alegria i del triomf: de l'alegria d'honorar Déu i de la victòria dels que li donen glòria per sempre. Podríem dir, seguint aquesta imatge, que el palmó de la llibertat rau en la seva orientació a Déu fins arribar al triomf definitiu de la santedat assolida.

Com aconseguirem tan preciosa conquesta? El concili Vaticà II ensenya que «la llibertat de l'home, ferida pel pecat, no pot aconseguir aquesta orientació vers Déu amb plena eficàcia si no és amb l'ajuda de la gràcia» [25].

Per això, Déu va enviar el seu Fill, que ha vingut a ajudar per fer-nos partícips de la seva victòria a la Creu i perquè rebem el do de l'Esperit Sant. La nostra llibertat ha estat alliberada al Calvari: «per ser lliures ens ha alliberat Crist, en Ell participem de la veritat que ens fa lliures. L'Esperit Sant ens ha estat donat, i, com ensenya l'Apòstol, on hi ha l'Esperit, hi ha la llibertat. Ja des d'ara ens gloriem de la llibertat dels fills de Déu »[26].

Déu havia promès al seu poble un principi nou de vida, una llei escrita en el cor que no només indiqués la direcció sinó que donés també les

forces per caminar per la senda de l'amor a Déu: *us donaré un cor nou i posaré un esperit nou dins vostre; trauré de vosaltres aquest cor de pedra i us en donaré un de carn. Posaré el meu esperit dins vostre i faré que seguiu els meus preceptes, que compliu i observeu les meves decisions* [27].

Aquesta promesa es va fer realitat amb l'enviament de l'Esperit Sant, perquè *Déu, donant-nos l'Esperit Sant, ha vessat el seu amor en els nostres cors* [28]. Només sobre aquest principi nou podrem construir una vida alliberada de l'esclavitud de l'egoisme, una vida de fills lliures. Perquè *tots els qui són guiats per l'Esperit de Déu són fills de Déu* [29].

Que la voluntat es recolzi sobre la roca sobrenatural de la filiació divina, i no sobre la sorra de les pròpies forces. Llavors es poden

vèncer les pròpies limitacions,
superant els obstacles des de la
humilitat, amb la força de Déu.

La voluntat sobrenaturalment bona
viu així deïficada, buscant fer en tot
la Voluntat de Déu. Com? Mitjançant
l'oblit de si, amb la fortalesa de Crist.
*Per això -diu sant Pau-, em gloriaré
sobretot de les meves febleses, perquè
reposi sobre meu el poder del Crist.
Per tant, accepto de bon grat les
febleses, les injúries, les adversitats,
les persecucions i les angoixes per
causa de Crist. Perquè quan sóc feble
és quan sóc realment fort [30].*

El sentit de la filiació divina és un
fonament realista per a la llibertat;
ensenya a recomençar des de la
veritat de la pròpia petitesa, que és
ahora la grandesa de ser fill
estimadíssim de Déu, és font de
serenitat i d'optimisme per a la lluita.

El fill de Déu se sent sostingut per
l'omnipotència d'un Pare que

l'estima amb els seus defectes, al mateix temps que l'ajuda a lluitar contra ells i l'impulsa cap a la llibertat.

C. Ruiz

[1] Amics de Déu, n. 35.

[2] Benet XVI, Homilia, 8-XII-2005.

[3] Lc 22, 27.

[4] Benet XVI, Litt. enc. Deus caritas est, n. 34.

[5] Fl 3, 8.

[6] Joan Pau II, Carta als artistes, 4-IV-1999, n. 2.

[7] Cf Sal 33 [32], 21.

[8] Sant Tomàs d'Aquino, De Malo, q. 8, a. 2, c.

[9] Sant Agustí, Confessions 1, 1, 1.

[10] Lc 18, 18.

[11] Lc 18, 20.

[12] Mt 19, 21.

[13] Sant Joan de la Creu, Càntic
espiritual, 3, 3.

[14] Amics de Déu, n. 37.

[15] Mt 19, 22.

[16] Cf Lc 16, 13.

[17] És Crist que passa, n. 58.

[18] Lc 15, 17.

[19] Ibid., 15, 17.

[20] Jn 8, 32

[21] Lc 15, 18-20.

[22] Ibid., 15, 20.

[23] Amics de Déu, n. 13.

[24] Cf Ap 7, 9-10.

[25] Concili Vaticà II, Const. past.
Gaudium et spes, n. 17.

[26] Catecisme de l'Església catòlica,
n. 1741; Ga 5, 1; cfr. Jo 8, 32; cfr. 2 Co
3, 17; cfr. Rm 8, 21.

[27] Ez 36, 26-27.

[28] Rm 5, 5.

[29] Ibid., 8, 14.

[30] 2 Co 12, 9-10.